

Aan de leden van de
Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie
Tweede Kamer der Staten-Generaal
cie.vj@tweedekamer.nl

Betreft: Commentaar op begrotingsplannen van Veiligheid en Justitie

Leiden, 9 november 2012

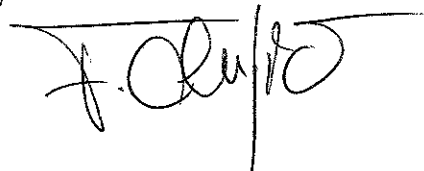
Geachte leden van de Vaste commissie voor Veiligheid en Justitie,

Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) doet u graag bijgaand commentaar op de begrotingsplannen van het Ministerie van Veiligheid en Justitie voor 2013 toekomen.

Wij hopen dat u tijdens de aanstaande begrotingsbehandelingen van 13 t/m 15 november aandacht wilt vragen voor bijgevoegde punten van commentaar.

Indien u verdere vragen heeft, aarzelt u dan niet om contact met mij op te nemen.

Hoogachtend,

1/0

Friederycke Haijer
Voorzitter NJCM

Commentaar NJCM
Begroting van het Ministerie van Veiligheid en Justitie

Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) heeft vanuit mensenrechtelijk oogpunt de volgende opmerkingen bij de begrotingsplannen van het Ministerie van Veiligheid en Justitie voor 2013.

1. Privacybeperkende ontwikkelingen

Bescherming van de privacy vormt één van de kernpunten binnen de begroting van Veiligheid en Justitie 2013. Het NJCM waardeert dit gezien het belang van het recht op privacy van een ieder. Het zet echter vraagtekens bij de waarborging van de privacy bij een aantal speerpunten binnen de begroting en dringt erop aan dat de regering hiermee voldoende rekening houdt.

Ten eerste, als gevolg van de *digitalisering* van diensten en gegevens wordt de hoeveelheid gegevens die over iedere burger wordt opgeslagen steeds groter en onoverzichtelijker. De exponentiële toename van digitale registraties, zoals bijvoorbeeld de digitalisering van aangiftes, maar ook de minder vrijwillige vormen van informatieopslag zoals het elektronisch strafdossier en verschillende andere vormen van elektronische informatie-uitwisseling tussen overheidsinstanties, doet het risico van datalekken met betrekking tot gevoelige en zeer persoonlijke informatie evenredig toenemen.

Het NJCM constateert dat de ontwikkeling van privacygevoelige dataopslag niet evenredig verloopt aan de ontwikkeling van een voldoende daadkrachtig waarborgingsbeleid. Zo heeft de meldplicht voor datalekken vooralsnog tot onvoldoende gerealiseerde maatregelen geleid en wordt geconstateerd dat de doorgifte van persoonsgegevens naar andere staten zeer gemakkelijk plaatsvindt. Ook de verplichte evaluatie van de Wet bewaarplicht telecommunicatiegegevens (Wbt), welke op 1 september jl. al naar het Parlement had moeten worden gestuurd, is nog niet uitgevoerd. Het NJCM wijst erop dat de Europese Dataretentierichtlijn ten grondslag liggend aan deze wet al werd betiteld als 'the most privacy invasive instrument ever adopted by the EU' door de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming,¹ en dat in verschillende Europese landen de uitvoering van deze wetgeving al in strijd werd bevonden met privacy-grondrechten en artikel 8 EVRM.² Ook het evaluatierapport van de Europese Commissie uit 2011 trok de proportionaliteit van de richtlijn in twijfel en stelt herzieningen en betere harmonisatie op Europees niveau voor.³ In de Nederlandse context plaatsten de Raad van State en het College Bescherming Persoonsgegevens vraagtekens bij de lange bewaartermijn die de regering hanteert, omdat het mogelijk onvoldoende rekening houdt met de proportionaliteitseis van artikel 8 EVRM bij inbreuk op de privacy.⁴ Het NJCM vraagt de regering dan ook om de verplichte evaluatie van

¹ Speech Peter Hustinx, *De Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming*, 3 december 2010, beschikbaar op:

www.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/EDPS/Publications/Speeches/2010/10-12-03_Data_retention_speech_PH_EN.pdf.

² Zie bijvoorbeeld Duitsland waar het *Bundesverfassungsgericht* oordeelde dat de Duitse implementatie van deze Europese regelgeving in strijd is met het privacy-grondrecht. Zie O.L. van Dalen, 'De Nederlandse staat van internetvrijheid', *Justitiële verkenningen*, jrg. 38, nr. 6, 2012, p. 101.

³ *Report from the Commission to the Council and the European Parliament, Evaluation report on the Data Retention Directive (Directive 2006/24/EC)*, 18 april 2011, via:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0225:FIN:en:PDF>

⁴ Zie jaarverslag 2007 Raad van State beschikbaar op www.raadvanstate.nl.

de Wbt zo spoedig mogelijk uit te voeren en proportionaliteit van bewaartermijnen hierbij in het licht van artikel 8 EVRM te herzien.

Het NJCM vraagt daarnaast in het bijzonder aandacht voor twee voorstellen in de begroting 2013 die in de optiek van het NJCM de toets van artikel 8 EVRM niet kunnen doorstaan. Het eerste voorstel betreft een registratieplicht voor prostituees. Zoals ook is besproken in het debat met de Eerste Kamer op 30 oktober 2012, dringt het NJCM erop aan om dit onderdeel uit het Wetsvoorstel regulering prostitutie te schrappen, met name gezien het gebrek aan noodzakelijkheid en proportionaliteit alsmede de averechtse werking die verplichte registratie zal hebben. Een tweede onderwerp betreft het voorstel om ANPR-gegevens (inclusief zogeheten “no hits”, d.w.z. de gegevens van onschuldige burgers) vier weken te kunnen opslaan voor opsporing en vervolging. Gezien het disproportionele karakter hiervan adviseert het NJCM om dit wetsvoorstel niet bij de Tweede Kamer in te dienen.

Het NJCM dringt erop aan dat privacybeperkende en privacygevoelige maatregelen altijd vóór invoering getoetst worden aan toepasselijke mensenrechtennormen en dat zij slechts worden ingevoerd met voorziening van een evenredig sterk beschermingsmechanisme. Van groot belang hierbij is dat toepassingen tijdig en voldoende worden geëvalueerd en dat bij tekortkomingen wordt ingegrepen.

2. Hervormingen in strafrechtelijk proces en bescherming van de onschuldpresumptie

De Minister geeft in de begroting aan verschillende maatregelen te nemen om de strafrechtelijke berechting te bespoedigen, bijvoorbeeld door snellere afhandeling van eenvoudige strafzaken en versnelde uitvoering van maatregelen ter bescherming van slachtoffers. In het regeerakkoord is daarbij nu aangegeven dat bij straffen van langer dan twee jaar in hoger beroep alvast wordt aangevangen met de tenuitvoerlegging van de straf. Hoewel het prijzenswaardig is dat de Minister de strafrechtelijke berechting wil bespoedigen, wijst het NJCM erop dat hierbij niet de zorgvuldigheid en de onschuldpresumptie uit het oog mogen worden verloren. Een snellere afhandeling kan problemen opleveren voor het recht op een eerlijk proces (artikel 6 EVRM). Rechten als het horen van getuigen of het voorleggen van onderzoekswensen aan de rechter zouden in de knel kunnen komen. De verdachte heeft recht op een zorgvuldige behandeling van zijn zaak, ook in hoger beroep. Uiteraard komt met de nieuw voorgestelde maatregel omtrent de tenuitvoerlegging van straffen in hoger beroep de onschuldpresumptie zeer in het nauw. De verdachte wordt immers als onschuldig aangemerkt totdat zijn veroordeling onherroepelijk is. Het NJCM roept de Minister op om bij de uitwerking van zijn beleidsplannen het recht van de verdachte op een eerlijk proces niet uit het oog te verliezen.

3. Het ontmoedigen van de herhaalde asielaanvraag en rechtsbijstand bezuinigingen

Al geruime tijd is er politieke druk om het aantal tweede en volgende asielaanvragen terug te dringen, waartoe verschillende wetswijzigingen zijn voorgesteld die het indienen van een herhaalde asielaanvraag moet ontmoedigen of onnodig maken.⁵ Eén van de maatregelen hierbij is de invoering van een gedifferentieerde vergoeding voor rechtsbijstand bij tweede en

⁵ *Kamerstukken II* 2011/12, 19 637, nr. 1532 en de bijbehorende nadere uitwerking.

derde asielaanvragen. De ervaring leert echter dat vaak pas bij herhaalde asielaanvraag recht wordt gedaan aan het asielrelaas van vluchtelingen. De inzet van de regering om herhaalde aanvragen zo veel mogelijk te beperken door voorgestelde maatregelen brengt mee dat vluchtelingen mogelijk ten onrechte bescherming wordt onthouden. Dit zou in strijd zijn met bestaande verplichtingen onder Europese en internationale mensenrechtenverdragen, waaronder artikelen 2 en 3 EVRM en art. 33 Vluchtelingenverdrag.

Rechtsbijstand is essentieel voor een kwalitatief hoogstaande asielprocedure en voldoende bescherming van kwetsbare personen. De asielzoeker dient voldoende gelegenheid te krijgen zijn zienswijze in te brengen. Het NJCM is zich bewust van de noodzaak om te bezuinigen. Dit kan en mag echter niet ten koste gaan van de verplichting om in de asielprocedure afdoende rechtsbescherming te garanderen voor de naleving van artikelen 2 en 3 EVRM en artikel 33 Vluchtelingenverdrag.